

**ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішення вченої ради
університету
29 серпня 2023 року,
протокол № 2.

Ректор університету, голова вченої
ради університету, доктор юридичних
наук, професор

_____ Олег ОМЕЛЬЧУК

29 серпня 2023 року

М.П.

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«СОЦІАЛЬНА І ГУМАНІТАРНА ПОЛІТИКА»
для підготовки на другому освітньому рівні
здобувачів вищої освіти ступеня магістра
за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування
галузі знань 28 Публічне управління та адміністрування

РОЗРОБНИК:

Доцент кафедри публічного управління та адміністрування, к. держ. упр.
28 серпня 2023 року

_____ Сергій КІНДЗЕРСЬКИЙ

СХВАЛЕНО

Рішення кафедри публічного управління та адміністрування
28 серпня 2023 року, протокол № 1.

Завідувач кафедри, доктор наук з державного управління, кандидат економічних наук, професор
28 серпня 2023 року

_____ Едуард ЩЕПАНСЬКИЙ

Деканеса факультету управління та економіки, кандидатка економічних наук, доцентка
28 серпня 2023 року

_____ Тетяна ТЕРЕЩЕНКО

ПОГОДЖЕНО

Рішення методичної ради університету
28 серпня 2023 року, протокол № 1.

Голова методичної ради університету, кандидатка наук з державного управління, доцентка
28 серпня 2023 року

_____ Ірина КОВТУН

ЗМІСТ

	Стор.
1. Опис навчальної дисципліни	– 3
2. Заплановані результати навчання	– 4
3. Програма навчальної дисципліни	– 5
4. Структура вивчення навчальної дисципліни	– 9
4.1. Тематичний план навчальної дисципліни	– 9
4.2. Аудиторні заняття	– 9
4.3. Самостійна робота студентів	– 9
5. Методи навчання та контролю	– 10
6. Схема нарахування балів	– 10
7. Рекомендована література	– 9
7.1. Основна література	– 11
7.2. Допоміжна література	– 11
8. Інформаційні ресурси в Інтернеті	– 13

1. Опис навчальної дисципліни

1. Шифр і назва галузі знань	– 28 Публічне управління та адміністрування
2. Код і назва спеціальності	– 281 Публічне управління та адміністрування
3. Назва освітньої програми	– Освітньо-професійна програма «Магістр публічного управління та адміністрування. Територіальне управління та місцеве самоврядування»
4. Назва дисципліни	– Соціальна і гуманітарна політика
5. Тип дисципліни	– вибіркова
6. Код дисципліни	– МППВ 3.1
7. Освітній рівень, на якому вивчається дисципліна	– другий
8. Ступінь вищої освіти, що здобувається	– магістр
9. Курс / рік навчання	– другий
10. Семестр	– третій
11. Обсяг вивчення дисципліни:	
1) загальний обсяг (кредитів ЄКТС / годин)	– 4,0 / 120
2) денна форма навчання:	
аудиторні заняття (годин)	– 36
% від загального обсягу	– 30
лекційні заняття (годин)	– 18
% від обсягу аудиторних годин	– 50
семінарські заняття (годин)	– 18
% від обсягу аудиторних годин	– 50
самостійна робота (годин)	– 84
% від загального обсягу	– 70
тижневих годин:	
аудиторних занять	– 6
самостійної роботи	– 14
3) заочна форма навчання:	
аудиторні заняття (годин)	– 16
% від загального обсягу	– 13,3
лекційні заняття (годин)	– 68
% від обсягу аудиторних годин	– 50
семінарські заняття (годин)	– 8
% від обсягу аудиторних годин	– 50
самостійна робота (годин)	– 104
% від загального обсягу	– 86,7
тижневих годин:	
аудиторних занять	– 2,7
самостійної роботи	– 17,3
12. Форма семестрового контролю	– залік
13. Місце дисципліни в логічній схемі:	
1) попередні дисципліни	– МППО 1. Публічна політика та врядування МППВ 1.5. Соціальна відповідальність та імідж публічної організації
2) супутні дисципліни	– МППВ 3.2 Бюджетний менеджмент МППВ 3.4 Бюджетно-податкова політика МППВ 3.7 Управління комунальною власністю
3) наступні дисципліни	-
14. Мова вивчення дисципліни	– українська.

2. Заплановані результати навчання

Програмні компетентності, які здобуваються під час вивчення навчальної дисципліни	<p>Загальні компетентності:</p> <p>ЗК 1. Здатність абстрактно, критично мислити, аналізувати сучасні соціально-економічні проблеми розвитку суспільства, синтезувати отримані знання та формувати обґрунтовані пропозиції, стверджувати власну життєву позицію.</p> <p>ЗК 2. Здатність працювати в команді та рухатись до спільної мети, бути лідером, мотивувати людей, діяти соціально-відповідально та свідомо.</p> <p>Спеціальні компетентності:</p> <p>СК 1. Здатність налагоджувати соціальну взаємодію, співробітництво, попереджати та розв'язувати конфлікти, дотримуватися балансу інтересів учасників ділового спілкування.</p> <p>СК 8. Здатність визначати напрями розвитку галузі, території, інших об'єктів публічного управління та розробляти стратегічні документи розвитку соціально-економічних систем на вищому, центральному, регіональному, місцевому та організаційному рівнях.</p>
Результати навчання	<p>РН 11. Розробляти обґрунтовані управлінські рішення з урахуванням питань європейської та євроатлантичної інтеграції, враховувати цілі, наявні законодавчі, часові та ресурсні обмеження, оцінювати політичні, соціальні, економічні та екологічні наслідки варіантів рішень.</p> <p>РН 13. Уміння розробляти та реалізовувати заходи щодо впровадження кращих форм і методів діяльності органу публічної влади, виходячи із пріоритетів регіонального та місцевого розвитку.</p>

Після завершення вивчення дисципліни здобувач повинен продемонструвати такі результати навчання:
1. Знання
<i>(здатність запам'ятовувати або відтворювати факти (терміни, конкретні факти, методи і процедури, основні поняття, правила і принципи, цілісні теорії тощо)</i>
1.1) відтворювати визначення понятійно-термінологічного апарату у сфері соціальної та гуманітарної політики;
1.2) розкривати сутність та принципи державної політики у соціально-гуманітарній сфері;
1.3) визначати основні напрями реалізації соціальної і гуманітарної політики в Україні, а також проблеми та шляхи їх вирішення;
1.4) описувати сучасний стан соціального захисту й духовної безпеки, соціальної і гуманітарної політики в Україні;
1.5) узагальнювати цілі, завдання та функції системи соціального захисту.
2. Розуміння
<i>(здатність розуміти та інтерпретувати вивчене, уміння пояснити факти, правила, принципи; перетворювати словесний матеріал у, наприклад, математичні вирази; прогнозувати майбутні наслідки на основі отриманих знань)</i>
2.1) пояснювати зміст основних термінів, що розкривають суть соціальної та гуманітарної політики;
2.2) обговорювати основні проблеми соціалізації і гуманізації суспільних відносин;
2.3) пояснювати базові принципи та методи соціальної роботи державних органів;
2.4) розкривати зміст та призначення органів соціальної роботи в Україні.
3. Застосування знань
<i>(здатність використовувати вивчений матеріал у нових ситуаціях (наприклад, застосувати ідеї та концепції для розв'язання конкретних задач)</i>
3.1) аналізувати статистичні показники соціального розвитку, орієнтуватися в основних напрямках соціальної політики держави;

3.2) визначати пріоритети соціальної політики в Україні;
3.3) робити висновки про стан та проблеми системи соціальної допомоги в Україні.
4. Аналіз <i>(здатність розбивати інформацію на компоненти, розуміти їх взаємозв'язки та організаційну структуру, бачити помилки й огріхи в логіці міркувань, різницю між фактами і наслідками, оцінювати значимість даних)</i>
4.1) дискутувати на тему соціальної справедливості та дотримання загальнолюдських норм поведінки і моралі у державно-службових відносинах;
4.2) досліджувати тенденції динаміки статистичних показників соціального розвитку, орієнтуватися в основних напрямках соціальної політики держави;
4.3) дискутувати щодо сучасного стану соціального захисту й духовної безпеки, соціальної і гуманітарної політики в Україні;
4.4) виділяти критерії та ознаки ефективного управління у соціально-гуманітарній сфері.
5. Синтез <i>(здатність поєднувати частини разом, щоб одержати ціле з новою системною властивістю)</i>
5.1) систематизувати особливості та методи соціальної роботи державних органів;
5.2) упорядковувати чинники формування системи соціального захисту населення в Україні;
5.3) узагальнювати напрями соціальної роботи органів державної влади в умовах реформування в Україні;
5.4) систематизувати основні підходи до формування соціальної та гуманітарної політики.
6. Оцінювання <i>(здатність оцінювати важливість матеріалу для конкретної цілі)</i>
6.1) оцінювати пріоритетні напрями соціальної політики в Україні, використовуючи елементи системи захисту населення, з метою формування соціального забезпечення, дотримання свобод і законних інтересів громадян;
6.2) аналізувати соціальні процеси, прогнозувати їх та визначати наслідки запровадження соціальної та гуманітарної політики в умовах трансформації суспільства в Україні.
7. Створення (творчість) <i>(здатність до створення нового культурного продукту, творчості в умовах багатовимірності та альтернативності сучасної культури)</i>
7.1) вдосконалювати навички управління соціально-гуманітарною сферою в умовах трансформаційної фази розвитку суспільства;
7.2) готувати проекти державно-управлінських рішень у сфері соціальної та гуманітарної політики.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Гуманітарний розвиток та гуманітарна політика держави

Сутність концептуальних засад і основні напрями гуманітарної політики держави. Особливості духовного розвитку українського суспільства на сучасному етапі розвитку. Культурна політика та її роль в духовному житті суспільства. Гуманізація суспільного життя як механізм та імператив розвитку людської цивілізації. Проблема „соціалізації і гуманізації суспільних відносин. Оновлений гуманізм. Перевідкриття гуманізму. Духовно-моральна концепція гуманізації суспільства. Гуманітарна допомога. Рада з питань соціальної політики України. Забезпечення прав національних меншин. Міграція легальна і нелегальна. Депортація громадян. Зв'язки з діаспорою. Полікультурне суспільство. Толерантність. Етнонаціональна та мовна політика. Релігія та релігійні організації. Фізична культура і спорт, відпочинок і туризм. Охорона здоров'я. Освітня політика держави. Розвиток науки в Україні.

Культурологічні аспекти входження України в Європу. Державна політика у сфері науки і науково-технічної діяльності. Державні гарантії діяльності вчених, наукових працівників. Пенсійне забезпечення та соціальний захист наукового працівника. Духовне

життя суспільства. Цінності суспільства. Співвідношення політики і моралі. Моральні установки і норми. Духовне життя суспільства як основа правової, політичної і моральної діяльності людини. Взаємозв'язок політики і моралі. Регулюючі чинники політики і моралі. Роль політики і моралі в діяльності державного службовця. Сутнісні риси гуманізму. Роль гуманізму в системі концептуальних засад соціальної та гуманітарної політики. Право і мораль. Гуманітарна політика.

Державні заходи щодо розвитку духовності, захисту моралі та формування здорового способу життя громадян.

Тема 2. Методологія і методи соціальної роботи державних органів.

Система соціального захисту населення в Україні

Історичні корені і традиції розвитку благодійності і меценатства в Україні. Взаємозв'язок соціальної політики і соціальної роботи. Принципи і методи соціальної роботи державних органів.

Поняття соціальної політики, її основне завдання і напрями, багатогранність моделей і основні напрями здійснення соціальної політики. Концепція соціальної політики в Україні. Особливості здійснення соціальної політики в Україні на сучасному стані. Суперечності в реалізації соціальної політики і способи їх вирішення. Оцінка проблемної ситуації в системі соціального захисту як елемент підготовки соціальної політики: визначення проблеми, аналіз зовнішнього та внутрішнього середовища, уточнення цілей та адресних груп політики. Визначення інструментів соціальної політики: юридичні, організаційні, фінансові, особистісні, маркетингові. Соціальний діалог та партнерство як форма організації соціальної політики. Основні моделі стратегії реалізації соціальної політики та їх особливості.

Суспільний механізм соціальної роботи. Закономірності соціальної роботи: державного підходу, гуманізму, технологічної компетентності оптимального стимулювання, єдності повноважень і відповідальності, контролю і перевірки виконання. Педагогічні принципи соціальної роботи: систематичності і послідовності, диференціації та індивідуалізації, наочності та практичної спрямованості, оптимістичної гіпотези, колективної діяльності. Соціологічні методи вивчення проблем соціальної роботи. Педагогічні методи вирішення завдань соціальної роботи. Психологічні методи соціальної роботи. Соціально-економічні методи організації соціальної роботи. Організаційно-розпорядчі методи соціальної роботи.

Цілі, завдання та функції системи соціального захисту. Формування та функціонування соціальних програм на регіональному та місцевому рівні. Розвиток державної соціальної допомоги. Організаційна структура системи соціального захисту. Структура органів державної влади та органів місцевого самоврядування з реалізації основних завдань соціальної та гуманітарної політики.

Соціальний захист і соціальна захищеність. Класифікація органів соціальної роботи в Україні. Функціональні особливості цих органів на різних рівнях. Система соціального захисту населення України.

Недержавні організації соціальної сфери: організації за місцем проживання; групи само- та взаємодопомоги; організації, що надають певні послуги конкретним категоріям; організації, що займаються дослідженнями, посередницькі організації, які створені для координації діяльності недержавних організацій та забезпечення їх консультативними ресурсами. Національна програма «Діти України». Закон України «Про молодіжні та громадські організації». Заходи щодо поліпшення становища дітей-сиріт і дітей, що залишилися без піклування батьків. Органи і служби у справах неповнолітніх та спеціальні установи для неповнолітніх. Національний фонд «Україна – дітям».

Жіноче питання та його еволюція. Тенденції зміни соціального статусу жінок у сучасному суспільстві. Жіноче безробіття. Проблеми і перспективи демографічного етапу. Експорт жінок за кордон. Стан сімейних та дитячих послуг.

Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок. Основні пріоритети соціальної політики щодо покращення положення жінок. Державна політика щодо

зайнятості жінок. Сім'я і шлюб в житті жінки, рівноправність чоловіка і жінки як соціальна проблема. Жінка в суспільно-політичній діяльності. Міжнародний аспект і перспективи жіночого руху. Основні напрямки і механізми соціального захисту сім'ї, материнства і дитинства. Служби сім'ї, їх організація і функції.

Тема 3. Соціальна безпека і якість життя людини

Соціальне страхування як основа соціального захисту людини. Соціальна безпека. Суспільна безпека. Безпека особистості. Безпека життя та якість життя. Індекс розвитку людини. Виміри якості життя. Забезпечення якості життя. Соціальне врахування та види соціального страхування. Форми соціального страхування та види пенсій. Заклади соціального страхування та заклади з нарахування і виплати пенсій, пенсійні фонди. Пенсійне забезпечення як складова соціальної безпеки і якості життя людини. Права і свободи громадянина, що гарантовані Конституцією України: право на житло та його недоторканість, право на повагу його гідності, право на свободу та особисту недоторканість, право на таємницю листування, право на невтручання в особисте і сімейне життя, свободу пересування, свободу думки, слова, світогляду, переконань тощо. Соціальний устрій населення. Соціально-трудова відносина. Охорона праці. Соціальне партнерство. Генеральні угоди в Україні. Загальнообов'язкове соціальне страхування на випадок безробіття. Загальнообов'язкове державне пенсійне страхування. Пенсійне забезпечення. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та від професійного захворювання, яке спричинило втрату працездатності. Величина вартості межі малозабезпеченості. Грошова стабілізація. Спад реальних доходів населення. Захист доходів населення від інфляції. Медичне страхування. Зайнятість населення. Матеріальна допомога з безробіття. Прожитковий мінімум. Соціальні індикатори.

Тема 4. Основні напрями соціальної роботи органів державної влади в умовах реформування в Україні

Соціальна робота з літніми людьми та людьми похилого віку. Соціальна турбота щодо працевлаштування та побуту інвалідів. Соціальна робота з молоддю. Соціальний захист дитинства. Сучасна сім'я і соціальна робота. Проблеми сім'. Стабільність і планування сім'ї. Сімейне виховання. Державна політика щодо сім'ї та захист материнства. Орієнтація на народжуваність дітей в сім'ї та реалії життя. Жіноча зайнятість і материнство. Проблема матерів-одиночок. Державна система захисту материнства. Материнство як соціальна цінність. Соціальні проблеми жінок. Соціальне самовизначення жінок. Жіноча праця і зайнятість. Державні заходи з вирішення соціальних проблем жінок захист дитинства. Сирітство як соціальна проблема. Підлітки, причини дезадаптації неповнолітніх. Завдання соціальної і психологічної допомоги неповнолітнім. Соціальні проблеми молоді. Міграція: причини, види, наслідки. Напрями роботи з біженцями. Соціальна робота з безробітними. Соціальна робота з хворими людьми. Показники і наслідки тимчасової непрацездатності. Соціально-психологічний стан хворих і проблеми соціальної реабілітації. Соціальна робота із засудженими до позбавлення волі. Соціальна робота з колишніми засудженими. Самотність як соціальна і психологічна проблема. Соціальне партнерство: сутність і функції. Трудова угода, колективний договір. Пияцтво і алкоголізм. Соціально-демографічні характеристики споживачів наркотиків. Проституція як соціальне явище.

4. Структура вивчення навчальної дисципліни

4.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Кількість годин												
		Денна форма навчання						Заочна форма навчання						
		Усього	у тому числі					Усього	у тому числі					
			Лекції	Сем. (прак.)	Лабор.	Ін.зав.	СРС		Лекції	Сем. (прак.)	Лабор.	Ін.зав.	СРС	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
1.	Гуманітарний розвиток та гуманітарна політика держави	29	4	4	–	–	21	30	2	2	–	–	26	
2.	Методологія і методи соціальної роботи державних органів. Система соціального захисту населення в Україні.	31	6	4	–	–	21	30	2	2	–	–	26	
3.	Соціальна безпека і якість життя людини	29	4	4	–	–	21	30	2	2	–	–	26	
4.	Основні напрями соціальної роботи органів державної влади в умовах реформування в Україні	31	4	6	–	–	21	30	2	2	–	–	26	
Усього годин:		120	18	18	–	–	84	120	8	8	–	–	104	

4.2. Аудиторні заняття

4.2.1. Аудиторні заняття (лекції, семінарські заняття) проводяться згідно з темами та обсягом годин, передбачених тематичним планом.

4.2.2. Плани лекцій з передбачених тематичним планом тем визначаються в навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.2.3. Плани семінарських занять з передбачених тематичним планом тем, засоби поточного контролю знань та методичні рекомендації для підготовки до занять визначаються в навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3. Самостійна робота студентів

4.3.1. Самостійна робота студентів денної форми навчання включає завдання до кожної теми.

4.3.2. Студенти денної форми навчання виконують індивідуальні завдання у формі (реферату).

4.3.3. Виконання індивідуальних завдань всіма студентами не є обов'язковим і може здійснюватися окремими студентами з власної ініціативи або за пропозицією викладача.

4.3.1. Самостійна робота студентів денної форми навчання включає завдання до кожної теми.

4.3.2. Самостійна робота студентів заочної форми навчання передбачена навчальним планом у формі виконання домашньої контрольної роботи.

4.3.2. Завдання для самостійної роботи студентів та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 1.4 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

5. Методи навчання та контролю

Під час лекційних занять застосовуються:

- 1) традиційний усний виклад змісту теми;
- 2) слайдова презентація.

На семінарських та практичних заняттях застосовуються:

- дискусійне обговорення проблемних питань;
- вирішення ситуаційних завдань;
- повідомлення про виконання індивідуальних завдань.

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться у формах:

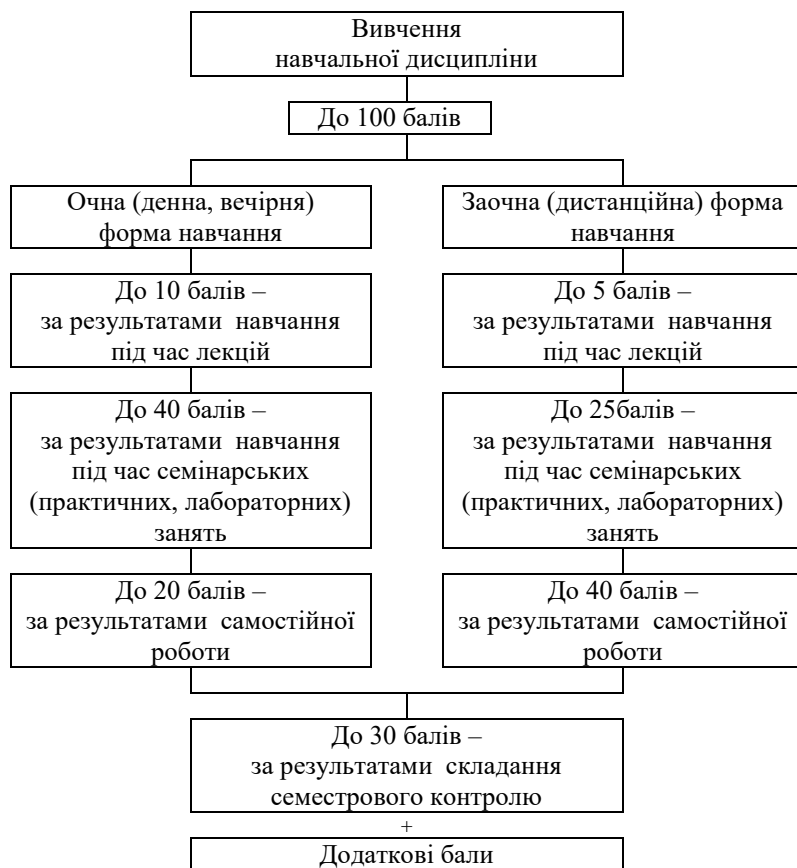
- 1) усне або письмове (у тому числі тестове) бліц-опитування студентів щодо засвоєння матеріалу попередньої лекції;
- 2) усне або письмове (у тому числі тестове) опитування на семінарських заняттях;
- 3) виконання поточних контрольних робіт у формі тестування.

Підсумковий семестровий контроль у формі заліку.

Структура залікового білету включає 2 теоретичних питання.

6. Схема нарахування балів

6.1. Нарахування студентам балів за результатами навчання здійснюється за схемою, наведеною на рис.

6.2. Обсяг балів, здобутих студентом під час лекцій, семінарських занять, самостійної роботи студентів та виконання індивідуальних завдань, визначаються в навчально-методичних матеріалах з цієї дисципліни.

7. Рекомендовані джерела

7.1. Основні джерела

1. Гриненко А.М. Соціальна політика: навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни. Київ: КНЕУ, 2004. 309 с.
2. Гуманітарна політика Української Держави в новітній період: монографія / за ред. С.І. Здіорука. Київ: НІСД, 2006. 403 с.
3. Єлагін В.П. Соціальна політика теоретико-методологічні та концептуальні підходи: підручник для студ. вищ. навч. закл.; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Харк. регіон. ін-т держ. упр. Харків: Магістр, 2010. 400 с.
4. Іщенко М.П. Соціальна і гуманітарна політика: навч.-метод. посібник / М.П. Іщенко, А.О. Овчаренко, Я.В. Подолян; Черкас. нац. ун-т ім. Б. Хмельницького. Черкаси, 2011. 400 с.
5. Кіндзерський С.А. Державне управління в гуманітарній сфері регіону України: стан та тенденції розвитку: монографія / за ред. Н.Р. Нижник.
6. Кузьменко Р.В. Соціальна політика: основні проблеми періоду глобалізації. *Держава та регіони. Серія «Економіка і підприємництво»*. 2008. № 6. С. 120–123.
7. Лукашевич Н.П. Гуманітарна політика в Україні: навч.-метод. видання. Київ: ПІК ДСЗУ, 2010. 30 с.

7.2. Допоміжні джерела

1. Андрущенко В., Михальченко М. Гуманізм і гуманітаризм: спільне і специфічне. *Вища освіта України*. 2005. № 4. С. 5–12.
2. Андрущенко В.П. Основи сучасної філософії освіти: навчальний посібник / В.П. Андрущенко, Д.І. Дзвінчук. Київ–Івано-Франківськ: Місто НВ, 2009. 456 с.
3. Балтачєєва Н.А. Соціальна політика в Україні: стан, проблеми і шляхи вирішення / Н.А. Балтачєєва. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/prvs/2011_1/tom1/022.pdf.
4. Берегой Т. Європейські стандарти регіональної політики та проблеми їх впровадження в Україні. *Актуальні проблеми державного управління: зб. наук. праць ДРІДУ. Дніпропетровськ: ДРІДУ НАДУ*, 2007. Вип. 2 (28). С. 123–130.
5. Бєх В.П. Гуманітарна політика держави – засіб досягнення злагоди в громадянському суспільстві. URL: <http://www.politik.org.ua/vid/publcontent.php3?y=1&p=7>.
6. Бульба В.Г. Громадські гуманітарні ради як інструмент вдосконалення державної гуманітарної політики. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2011. № 3. URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/index.php?operation=1&iid=262>.
7. Бутник О.О. Аналіз моделей соціальної політики в країнах з розвинутими ринковими відносинами: досвід для України. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2018. № 5. URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=1236>.
8. Колот А. Міфи соціальної політики, або з чого слід розпочати формування нової моделі. *Дзеркало тижня*. 2010. № 2 (23 січ.). С. 14.
9. Кральнок П.М. Комунікативні аспекти гуманітарної політики. *Гуманітарна політика Української Держави в новітній період*: монографія. Київ: НІСД, 2006. 305 с.
10. Кудлаєнко С.В. Державна соціальна політика у сфері економічних відносин: концептуальні засади. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія «Економічні науки»*. 2017. № 2. Т. 1. С. 206–209.
11. Лавроненко В.А. Особливості державної політики у сфері соціального розвитку України. *Держава та регіони. Серія «Державне управління»*. 2010. № 3.
12. Ларіна Н.Б. Тенденції трансформації соціальної політики демократичних країн: перспективи для України. *Держава та регіони*. 2014. № 3. С. 29–33. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/drdu_2014_3_9.
13. Лопушняк Г.С. Правові аспекти державного регулювання соціальної політики в Україні. *Держава та регіони. Серія «Державне управління»*. 2010. № 3.

14. Лопушняк Г.С. Принципи формування та реалізації державної соціальної політики. *Актуальні проблеми державного управління*. 2010. № 1. С. 75–84. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdy_2010_1_12.
15. Лопушняк Г. Соціальна політика як визначальний напрям внутрішньої політики держави. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*. 2011. Вип. 2. С. 244–251. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadu_2011_2_34.
16. Майор М.М. Особливості соціального статусу трудових мігрантів. *Нова парадигма*. 2007. Вип. 71.
17. Моторнюк У.І. Соціальна політика як необхідна умова функціонування соціальної держави. *Економіка та держава*. 2016. № 12. С. 23–26.
18. Підпригора Л.А. Соціальна політика держави як чинник прискорення євроінтеграційних процесів. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія “Економіка і право”*. 2015. Вип. 27. С. 41–48.
19. Семигіна Т.В. Словник із соціальної політики. Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2005. 253 с.
20. Сімкіна О.В. Соціальна політика європейського зразка: пріоритетний досвід для реформ в Україні. *Публічне управління: теорія та практика*. 2013. Вип. 4. С. 98–105. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pubupr_2013_4_18.
21. Скуратівський В. Гуманітарна політика в Україні: навчальний посібник / В. Скуратівський, В. Трощинський, С. Чукут. Київ: Вид-во УАДУ; Вид-во Міленіум, 2002. 262 с.
22. Скуратівський В. Соціальна політика / В. Скуратівський, О. Палій, Є. Лібанова. Київ: Вид-во УАДУ, 1997. 360 с.
23. Скуратівський В.А. Концептуальні засади гуманітарної політики в Україні. *Вісник УАДУ*. 1996. № 2. С. 114–121.
24. Слюсаренко К.В., Садовенко М.М. Соціальна політика ЄС: сучасні виклики та перспективи. *Економічний аналіз*. 2017. Т. 27 (1). С. 80–90.
25. Смагло О.В. Соціальна політика: реалії та перспективи. *Причорноморські економічні студії*. 2019. Вип. 38 (2). С. 70–73.
26. Тамм А.Є. Роль Ради Європи у забезпеченні прав людини на сучасному етапі: навчальний посібник. Харків: Магістр, 2010. 32 с.
27. Шевчук П. Соціальна політика. Львів: Світ, 2003. 400 с.
28. Чорна Л.О., Кудласко С.В. Соціальна політика України: особливості та напрями розвитку. *Агросвіт*. 2018. № 18. С. 16–20.
29. Чупрій Л.В. Оптимізація шляхів реалізації вітчизняної гуманітарної політики в контексті забезпечення національної безпеки держави. *Політологічні записки*. 2011. № 4. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Polzap_2011_4_30.
30. Мельничук Г. Сучасні тенденції розвитку освітньої сфери як складової гуманітарної політики України. *Питання історії України*. 2012. Т. 15. С. 71–74. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Piu_2012_15_14.
31. Ковальчук В.Г. Впровадження державної гуманітарної політики в сучасних умовах. *Теорія та практика державного управління*. 2012. Вип. 2. С. 186–192. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Trpdu_2012_2_29.
32. Бульба В.Г., Поступна О.В., Степанко О.В. Державна гуманітарна політика України щодо розвитку освіти: механізми реалізації. *Актуальні проблеми державного управління*. 2013. № 2. С. 7–13. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdy_2013_2_3.
33. Ясько Р.О. Державна політика щодо розвитку кадрового потенціалу в гуманітарній сфері: комунікативний аспект. *Ефективність державного управління*. 2014. Вип. 38. С. 497–502. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efdu_2014_38_63.
34. Меляков А.В. Деліберативна політика: теорія та практика застосування у вирішенні завдань гуманітарного розвитку. *Актуальні проблеми державного управління*. 2014. № 1. С. 301–308. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdy_2014_1_41.
35. Гай–Нижник П.П. Українознавство як комплекс знань про Україну та чинник сучасної гуманітарної політики і системи національної безпеки. *Гілея: науковий*

- вісник*. 2014. Вип. 86. С. 109–116. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2014_86_28.
36. Халецька А.А. Методологічні передумови формування політики соціального захисту населення. *Вісник Академії митної служби України. Серія «Державне управління»*. 2010. № 1. С. 75–80. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vamcudu_2010_1_12.
37. Богданов В.С. Ідея справедливості в соціальній політиці сучасної демократичної держави: політико-правовий вимір. *Актуальні проблеми держави і права*. 2011. Вип. 58. С. 30–37. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdp_2011_58_5.
38. Дедов Є.Г. Поняття, цілі та основні завдання соціальної політики держави. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія «Педагогічні науки»*. 2013. № 11 (2). С. 77–82. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/vlup_2013_11\(2\)_13](http://nbuv.gov.ua/UJRN/vlup_2013_11(2)_13).
39. Березовська-Чміль О. Порівняльно-типологічна характеристика моделей соціальної політики. *Вісник Прикарпатського університету. Серія «Політологія»*. 2016. Вип. 10. С. 39–42. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vpu_Polit_2016_10_8.
40. Покатаєва О.В., Давидков С.О. Концептуальні засади дослідження податкової політики як чинника соціально-економічного розвитку країни. *Причорноморські економічні студії*. 2016. Вип. 1. С. 111–117. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2016_1_27.
41. Калінеску Т.В., Альошкіна Л.В. Параметризація стимулів ефективного функціонування механізму реалізації соціально-економічної політики. *Часопис економічних реформ*. 2016. № 1. С. 97–102. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Cher_2016_1_17.
42. Завора Т.М., Деньга Ю.І. Пріоритетні напрями політики соціальної безпеки щодо поліпшення стану пенсійного забезпечення в Україні. *Молодий вчений*. 2016. № 4. С. 67–72. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2016_4_19.
43. Перегудова Т.В. Соціальна інклюзія як елемент соціальної політики: європейські уроки для України. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Економіка і менеджмент»*. 2016. Вип. 19. С. 98–102. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_eim_2016_19_22.
44. Колесников Д.В., Винокурова К.В. Якість життя як основний показник соціально-економічного розвитку територіальної громади. *Вісник Академії митної служби України. Серія «Державне управління»*. 2009. № 1. С. 112–116. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vamcudu_2009_1_17.
45. Федулова Л.І. Знаннєвий ресурс та якість життя регіонів України. *Економіка і прогнозування*. 2013. № 2. С. 68–83. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econprog_2013_2_8.
46. Халецька А.А. Методологічні передумови формування політики соціального захисту населення. *Вісник Академії митної служби України. Серія «Державне управління»*. 2010. № 1. С. 75–80. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vamcudu_2010_1_12.
47. Бабкова Т.В. Поняття та ознаки конституційного права громадянина України на соціальний захист. *Право і Безпека*. 2013. № 2. С. 12–18. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pib_2013_2_4.

8. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. <http://www.rada.gov.ua>
2. <http://www.president.gov.ua>
3. <http://www.kmu.gov.ua>
4. <http://mon.gov.ua>
6. <http://www.me.gov.ua>
7. <http://www.mlsp.gov.ua>
8. <http://ovu.com.ua>